28/11/2024

Προκόπιος Παυλόπουλος: Λόρδος Βύρων: Η εμβληματική πρωτοπορία του στον αγώνα για την επιστροφή των Γλυπτών του Παρθενώνα στην «εστία» τους

/ Επικαιρότητα

Σε ομιλία του, κατά την εκδήλωση για τα διακόσια έτη από το θάνατο του Λόρδου Βύρωνα που οργάνωσε η Ακαδημία Αθηνών και το «Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη», ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Ακαδημαϊκός και Επίτιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του ΕΚΠΑ κ. Προκόπιος Παυλόπουλος ανέπτυξε το θέμα: «Λόρδος Βύρων: Η εμβληματική πρωτοπορία του στον αγώνα για την επιστροφή των Γλυπτών του Παρθενώνα στην "εστία" τους». Στο πλαίσιο της ομιλίας του επισήμανε, μεταξύ άλλων, και τα εξής:

«Πρόλογος

Είναι πλέον ιστορικώς πλήρως τεκμηριωμένο ότι ο Λόρδος Βύρων -George Gordon Byron, ο οποίος γεννήθηκε στις 22 Ιανουαρίου 1788 και πέθανε, υπό τις γνωστές «*θρυλικές*» συνθήκες, στο Μεσολόγγι στις 19 Απριλίου1824- ιδίως μέσω του ρομαντικού του προσανατολισμού και της βάσει αυτού δράσης του, κυρίως αφότου βίωσε «*δια ζώσης*» στην Πατρίδα μας την εποποιία της Εθνεγερσίας του 1821, προδήλως επηρέασε, και δη ουσιωδώς, την ευόδωση της όλης εξέλιξης της «*γέννησης*» του Νεώτερου Ελληνικού Κράτους. Όμως εντός της γενικότερης αυτής, γνησίως και πολυπρισματικώς Φιλελληνικής, επιρροής του πρέπει ν' αναδειχθεί δεόντως και η ειδικότερη εκείνη «*πτυχή*» της, η οποία αφορά την «*δρομολόγηση*» του αγώνα των Ελλήνων για την επιστροφή των Γλυπτών του Παρθενώνα στην αρχέγονη «*εστία*» τους, ύστερα από την «*ιερόσυλη*» κλοπή τους και τον εντεύθεν «*ακρωτηριασμό*» του Παρθενώνα με ιταμό δράστη τον διαβόητο Λόρδο Έλγιν. Ακριβέστερα:

Α. Η «*κυοφορία*» του πρώτου Έθνους-Κράτους στην Ευρώπη, και συγκεκριμένα του Νεώτερου Ελληνικού Κράτους, κάθε άλλο παρά εύκολη μπορεί να χαρακτηρισθεί. Και τούτο διότι πολλές, προ του 1821, προσπάθειες των αγωνιζόμενων Ελλήνων απέβησαν άκαρπες, ενώ και η μετά το 1821 πορεία πέρασε κάτω από τα «*καυδιανά δίκρανα*» πολυάριθμων και μεγάλων εμποδίων και αντίστοιχων, επώδυνων για το Έθνος των Ελλήνων, διακυμάνσεων. Αυτό οφείλεται, οπωσδήποτε δε σε μεγάλο βαθμό, και στην αμφιθυμία και στην επέκεινα διστακτικότητα των Μεγάλων Δυνάμεων της εποχής, ήτοι της Αγγλίας, της Γαλλίας και της Ρωσίας. Οι οποίες, έχοντας και αντικρουόμενα συμφέροντα ως προς τούτο, για καιρό δεν έστεργαν να υιοθετήσουν μια κοινή στάση αναφορικά με την τύχη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, μολονότι αυτή έδειχνε από καιρό πολλαπλά και απτά δείγματα ραγδαίας αποδυνάμωσης. Όσο και αν κάτι τέτοιο φαίνεται, prima faciae, αντιφατικό, η κυρίαρχη την εποχή εκείνη ιδεολογία του Διαφωτισμού υπήρξε, εμμέσως πλην σαφώς, «*σύμμαχος*» της στάσης αυτής των Μεγάλων Δυνάμεων. Διότι είναι αλήθεια ότι τον Διαφωτισμό, ως τρόπο σκέψης και lato sensu πολιτικής πράξης, ελάχιστα -ή και καθόλου- απασχόλησε ο προβληματισμός ο σχετικός με την «*γέννηση*» του Έθνους-Κράτους ως ιστορικώς νομοτελειακής μετεξέλιξης του προτύπου των έως τότε κυρίαρχων δεσποτικών Αυτοκρατοριών. Επιπλέον, δεν πρέπει να υποτιμάται το ότι ο Διαφωτισμός δεν υπήρξε «*επαναστατικό*» -κατά κυριολεξία- κίνημα, αλλά πολύ περισσότερο ένα κίνημα εξορθολογισμού του ευρύτερου «*συντηρητισμού*» ως προς την πολιτική και κοινωνική οργάνωση, έτσι ώστε αυτός να προσαρμοσθεί στα ραγδαίως μεταβαλλόμενα δεδομένα της εποχής, δίχως όμως και ν' απωλέσει την «*επικυριαρχία*» του. Άρα -και συνακόλουθα- συνιστούσε και ένα κίνημα που αποσκοπούσε όχι στην «*πτώση*» των ως άνω Αυτοκρατοριών, αλλά πολύ περισσότερο στον εξορθολογισμό της οργάνωσης και

λειτουργίας τους κατ’ εξοχήν μέσω της διασφάλισης της ακώλυτης άσκησης συγκεκριμένων, θεμελιωδών για τα δεδομένα της εποχής εκείνης, δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Β. Κατά ένα σαφώς προφανή τρόπο, στον αντίποδα του Διαφωτισμού ο Ρομαντισμός εμφανίσθηκε και κινήθηκε, με τις πολύπλευρες εκφάνσεις του πεδίου επιρροής του, ως γνήσιο επαναστατικό κίνημα, προεχόντως με την έννοια της επινόησης και της στήριξης της πραγματοποίησης ριζοσπαστικών αλλαγών. Μία δε -ίσως η κορυφαία για την εποχή εκείνη- από τις αλλαγές αυτές αφορούσε και τον τρόπο σύλληψης του οιονεί «*ιδανικού*» κρατικού προτύπου για τον Άνθρωπο ως φορέα δικαιωμάτων, δια μέσου της υιοθέτησης της δομής και της αντίστοιχης θεσμικοπολιτικής οργάνωσης και λειτουργίας του Έθνους-Κράτους. Το παράδειγμα της «*κυοφορίας*» του Νεώτερου Ελληνικού Κράτους βεβαιώνει του λόγου το ασφαλές: Με «*ηγήτορα*» τον Λόρδο Βύρωνα, το εκτεταμένο πια στην Ευρώπη Φιλελληνικό ρεύμα, όπως «*άνθησε*» μετά την πολιορκία και την ηρωική Έξοδο του Μεσολογγίου -μεταξύ 9 και 10 Απριλίου 1826- συνέβαλε καθοριστικώς στο ν’ αποφασίσουν οι Μεγάλες Δυνάμεις αρχικά, το 1827, την δημιουργία Ελληνικού Έθνους-Κράτους. Και, τρία χρόνια αργότερα, το 1830, την επίσημη ίδρυσή του με το Πρωτόκολλο του Λονδίνου. Ένα Έθνος-Κράτος το οποίο έμελλε, μέσα σε λίγες δεκαετίες, ν’ αποτελέσει την αφετηρία της εμφάνισης και τελικής εμπέδωσης του κανόνα ως προς το κρατικό πρότυπο που θα επικρατούσε οριστικώς στην Ευρώπη, όπως απέδειξαν οι μετέπειτα εξελίξεις π.χ. για το Βέλγιο, για την Ιταλία, για την Γερμανία και για τα τότε Κράτη της Βαλκανικής. Καθώς ήδη επισημάνθηκε, η αγωνιζόμενη ακόμη Ελλάδα βρήκε, πολύ ενωρίς, στο πρόσωπο του ρομαντικού οραματιστή Λόρδου Βύρωνα και τον πρωτοπόρο υπέρμαχο της επιστροφής στην «*εστία*» τους -δηλαδή στον βαριά «*τραυματισμένο»,* ιδίως από τον βομβαρδισμό του Ενετού Φραντσέσκο Μοροζίνι, Παρθενώνα- των Γλυπτών, τα οποία είχε μετέπειτα συλήσει, ως κοινός εγκληματίας, ο Λόρδος Έλγιν, «*ακρωτηριάζοντας*» κατ’ αποτέλεσμα αυτό το Μνημείο-σύμβολο του Παγκόσμιου Πολιτισμού. Όπως δε θα καταδειχθεί στην συνέχεια, ήταν αυτός ο λαμπρός αγωνιστικός «*δρόμος*» που άνοιξε ο Λόρδος Βύρων, ο οποίος ενέπνευσε εξ αρχής -και εξακολουθεί βεβαίως να εμπνέει- την Ελλάδα και τους Έλληνες προς την ίδια κατεύθυνση έως την τελική δικαίωση. Ενώ επηρέασε και επηρεάζει καθοριστικώς την, ολοένα και περισσότερο εντεινόμενη και διευρυνόμενη, διεθνοποίηση του ως άνω στόχου, προσδίδοντάς του μάλιστα χαρακτηριστικά που τον εντάσσουν στον «*πυρήνα*» της υπεράσπισης αυτού τούτου του Παγκόσμιου Πολιτισμού.

Ι. Η ποίηση του Λόρδου Βύρωνα ως άτεγκτη διαχρονική «*Ερινύα*» για το πολιτισμικό ανοσιούρηγμα του Λόρδου Έλγιν

Ο αγώνας για την Επιστροφή των Γλυπτών του Παρθενώνα είναι ήδη μακρύς και αδιάλειπτος, αφού ουσιαστικά άρχισε λίγο μετά την συντέλεση του βάρβαρου εγκλήματος του Έλγιν. Εγκλήματος «*διαρκούς*», το οποίο διαπράχθηκε όταν ο Λόρδος Έλγιν, πρεσβευτής από το 1799 της Μεγάλης Βρετανίας για την «*Υψηλή Πύλη*» στην Κωνσταντινούπολη, το συνέλαβε και το εκτέλεσε μεταξύ 1801-1804. Ήταν τότε που μετήλθε την απάτη της ειδεχθούς σύλησης του Μνημείου του Παρθενώνα και την αντίστοιχη «*αυτόθρονη*» πολιτισμική τυμβωρυχία, προσποιούμενος δήθεν «*ανασκαφικές δραστηριότητες*» μέσα στον ευρύτερο Αρχαιολογικό Χώρο με ανύπαρκτο μάλιστα, όπως έχει ιστορικώς αποδειχθεί και όπως θα τονισθεί στην συνέχεια, τουρκικό φιρμάνι. Και στην συνέχεια ολοκλήρωσε το έγκλημά του μεταφέροντας -και δη υπό όρους διακινδύνευσης που αποκαλύπτουν τον αδίστακτο και προσβλητικό για τον Πολιτισμό μας χαρακτήρα του- δια της θαλασσίας οδού τα Γλυπτά του Παρθενώνα στην Μεγάλη Βρετανία.

Α. Το ιστορικό της ποιητικής δημιουργίας του Λόρδου Βύρωνα για το πολιτισμικό ανοσιούργημα του Λόρδου Έλγιν

Κατά τα εκτεθέντα αμέσως προηγουμένως, ο αδιάλειπτος αγώνας της Ελλάδας για τον τερματισμό αυτού του ειδεχθούς «*διαρκούς*» εγκλήματος του Έλγιν εναντίον της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς ξεκίνησε νωρίς. Κατ' ακρίβεια, από το 1842 η Ελλάδα άρχισε να διεκδικεί, με κάθε νόμιμο και πολιτισμένο μέσο, την επανένωση των Γλυπτών του Παρθενώνα. Με πρώτο «*σταθμό*» την εναντίον του Έλγιν επίσημη καταγγελία εκ μέρους του τότε Γραμματέα της «*Εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας*», Αλεξάνδρου Ραγκαβή. Εμείς, οι Έλληνες, ως θεματοφύλακες της μεγάλης Πολιτιστικής μας Κληρονομιάς, έχουμε χρέος, ακόμη και έναντι της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς, ν' αποτίουμε τον οφειλόμενο φόρο τιμής στον Λόρδο Βύρωνα, έναν Πολίτη της Μεγάλης Βρετανίας. Ο οποίος πρώτος -και μάλιστα επτά, μόλις, χρόνια μετά την διάπραξή του- ανέδειξε και κατήγγειλε, με τον πιο θαρραλέο και κατηγορηματικό τρόπο, το πολιτισμικό ανοσιούργημα της τυμβωρυχίας του Έλγιν εις βάρος της «*κοιτίδας*» και του «*λίκνου*» του κοινού μας Δυτικού Πολιτισμού, του Παρθενώνα.

1. Κατά το πρώτο του ταξίδι στην Ελλάδα, στην νεαρή ηλικία των είκοσι τριών ετών, ο Λόρδος Βύρων, το 1811, μέσ' από μια πραγματική διανοητική «*έκρηξη*» ρομαντισμού -ας μην ξεχνάμε ότι, όπως ήδη επισημάνθηκε προηγουμένως, ο Ρομαντισμός υπήρξε ούτως ή άλλως ένα γνήσιο «*επαναστατικό-ανατρεπτικό*» πνευματικό κίνημα- έστειλε, με δύο εξαίσια

δείγματα του πρώιμου ακόμη ποιητικού του ταλέντου, μήνυμα στην Μεγάλη Βρετανία αλλά και σε όλη την Ευρώπη της εποχής εκείνης για το ποιός ήταν ο Έλγιν και ποιά υπήρξαν τα πραγματικά τα κίνητρά του. Κίνητρα ωμής και στυγνής κερδοσκοπικής αρχαιοκαπηλίας, τα οποία επιβάρυναν ακόμη περισσότερο τις επιπτώσεις της σύλησης των Γλυπτών του Παρθενώνα για τον Παγκόσμιο Πολιτισμό. Είναι δε αξιοσημείωτο ότι ο Λόρδος Βύρων ξεκίνησε να γράφει τα ποιήματά του αυτά αμέσως μόλις έφθασε στην Πατρίδα μας για να πραγματοποιήσει το πρώτο του ταξίδι στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα -και έχοντας προηγουμένως ταξιδέψει, συνοδευόμενος από τον επιστήθιο φίλο του John Cam Hobhouse, από την Μάλτα διαδοχικώς στην Πρέβεζα, στα Ιωάννινα, στην Κέρκυρα, στο Μεσολόγγι και στους Δελφούς- αποβιβάσθηκε στην Πάτρα την 25^{η} Σεπτεμβρίου 1809, για να επιστρέψει τρία χρόνια μετά στην Αγγλία, τον Ιούλιο του 1811. Ας προστεθεί σε αυτό ότι ο Λόρδος Βύρων έγραψε τα ποιήματά του -αρχικώς στο Μοναστήρι των Καπουτσίνων, στην Πλάκα- χωρίς να έχει ποτέ γνωρίσει τον Λόρδο Έλγιν, ο οποίος είχε αναχωρήσει από την Αθήνα επτά χρόνια πριν το ως άνω πρώτο ταξίδι του Λόρδου Βύρωνα, ήτοι το 1803. Πρέπει να σημειωθεί με ιδιαίτερη έμφαση ότι ο Λόρδος Βύρων απέφυγε, επιμελώς και χωρίς να το αποκρύψει καθ' οιονδήποτε τρόπο, να συναντηθεί με τον Λόρδο Έλγιν, καθ' όλη την διάρκεια της ζωής του.

2. Σημειωτέον επίσης, ότι ευθύς όταν εγκαταστάθηκε τότε στην Αθήνα ο Λόρδος Βύρων ξεναγήθηκε στον Παρθενώνα από τον επικεφαλής του συνεργείου –και «*συνεργού*» του εγκλήματός του- του Λόρδου Έλγιν, τον Giovanni Battista Lusieri. Και αμέσως εξαπέλυσε την δημόσια «*πολεμική*» του εναντίον του Λόρδου Έλγιν, αντιλαμβανόμενος και πειθόμενος ότι έχει διαπράξει ένα πραγματικό πολιτισμικό ανοσιούργημα άνευ προηγουμένου. Είναι μάλλον βέβαιο πως ο Λόρδος Βύρων γνώριζε από τότε -όταν τα «*πειστήρια του εγκλήματος*» ήταν ακόμη «*νωπά*» – αυτό το οποίο είναι πια πλήρως αποδεδειγμένο και αποδέχονται προσφάτως ακόμη και στην Τουρκία: Ότι, δηλαδή, ουδέποτε υπήρξε σουλτανικό «*φιρμάνι*» το οποίο εξουσιοδοτούσε, δήθεν, τον Λόρδο Έλγιν να «*συλήσει*» τα Γλυπτά του Παρθενώνα. Πραγματικά, και με δεδομένο ότι κατά το οθωμανικό δίκαιο της εποχής και τα Γλυπτά του Παρθενώνα εν γένει ανήκαν στην «*ιδιοκτησία*» του Σουλτάνου -τότε του Σελίμ Γ΄- ήταν απαραίτητο για κάθε επέμβαση στον Παρθενώνα ένα «*σουλτανικό φιρμάνι*». «*Φιρμάνι*», το οποίο κατά την οθωμανική γραφειοκρατία έφερε συγκεκριμένο τύπο επίσημου εγγράφου, έχοντας οπωσδήποτε στην κορυφή του την «*tuğra*», καλλιτεχνικό «*έμβλημα-μονόγραμμα*» του Σουλτάνου. Όλως αντιθέτως, ο Λόρδος Έλγιν ομολογούσε ευθέως ότι δεν διέθετε ένα τέτοιο «*φιρμάνι*», αλλ' απλώς μια «*επιστολή*

» υπό την μορφή «*άδειας*» -που ουδείς γνώριζε αν ήταν γνήσια και πώς αποκτήθηκε- του αναπληρωτή Βεζίρη Sayid Abdullah, ο οποίος αναπλήρωνε τον Μεγάλο Βεζίρη Kör Yusuf Ziyaüddin Pasha. Επιπλέον, ο Λόρδος Έλγιν δεν επεκαλείτο το πρωτότυπο έστω και αυτής της «*άδειας*», αλλά μια ιταλική μετάφραση («*lettera*»), της οποίας μάλιστα ουδέποτε αποδείχθηκε η γνησιότητα (βλ. περισσότερα in Νικολάου Σταμπολίδη, «*Ο Παρθενώνας και ο Βύρωνας*», εκδ. του Μουσείου της Ακρόπολης, Αθήνα, 2024, σελ.91 επ.).

3. Την όλη γενναία στάση του Λόρδου Βύρωνα υπέρ της επιστροφής των Γλυπτών του Παρθενώνα στην αρχέγονη «*εστία*» τους συμπυκνώνει και το ακόλουθο απόσπασμα από την επιστολή του, γραμμένη στην Ραβέννα την 7η Φεβρουαρίου 1821, προς τον John Murray: «*Αντιτάχθηκα και θα αντιταχθώ για πάντα στη ληστεία των Μαρμάρων από την Αθήνα, τάχα για να διδαχθούν οι Εγγλέζοι γλυπτική (οι οποίοι είναι τόσο ικανοί στην γλυπτική όσο οι Αιγύπτιοι στις παγοδρομίες)· αλλά γιατί το έκανα αυτό; Τα Μάρμαρα θα είναι το ίδιο ποιητικά στο Πικαντίλι όσο και στον Παρθενώνα, αλλά ο Παρθενώνας και ο βράχος του θα είναι λιγότερο ποιητικοί χωρίς αυτά. Έτσι είναι η Ποίηση της Τέχνης». (*Μετάφραση Ζαφείρη Γουργουλιάτου, από το βιβλίο, «*Lord Byron: Selected prose*», edited by Peter Gunn, Penguin Books, 1972).

Β. Οι δύο «*επικές*» ποιητικές δημιουργίες του Λόρδου Βύρωνα

Πώς, άραγε, η Ελλάδα, έστω και αν ακόμη το νεοσύστατο Ελληνικό Κράτος έδινε πραγματική «*μάχη επιβίωσης*», θα μπορούσε να μην πάρει την «*σκυτάλη*» της διεκδίκησης των Γλυπτών του Παρθενώνα, όπως την είχαν κλείσει «*σφιχτά*», σ' έναν «*ιερό αγώνα δρόμου*», τα χέρια ενός αυθεντικού εκπροσώπου του αληθινού Πνεύματος του Πολιτισμού μας, του Λόρδου Βύρωνα (πρβλ. Νικολάου Σταμπολίδη, «*Ο Παρθενώνας και ο Βύρωνας*», όπ. παρ., σελ.67 επ.);

1. «***Το Προσκύνημα του Τσάιλντ Χάρολντ***»

Η πρώτη από τις προμνημονευόμενες δύο, ιστορικές με την πλήρη του όρου έννοια, ποιητικές συμβολές του Λόρδου Βύρωνα υπέρ της απερίφραστης καταδίκης του Λόρδου Έλγιν και, κατά λογική ακολουθία, υπέρ της ανάγκης επιστροφής του συνόλου των Γλυπτών του Παρθενώνα στην αρχέγονη «*εστία*» τους, εμπεριέχεται στο ποίημά του «*Το προσκύνημα του Τσάιλντ Χάρολντ*». Ποίημα το οποίο συνθέτουν τέσσερα «*άσματα*», με το πρώτο να δημοσιεύεται το 1812 και το τέταρτο το 1818. Ολοκληρωμένο το ποίημα αυτό εκδόθηκε το 1825. Τα τρία αποσπάσματα που έπονται είναι αρκούντως αντιπροσωπευτικά για να

εκφράσουν το μέγεθος, το οποίο είχε προσλάβει η «*μήνις*» του Λόρδου Βύρωνα εναντίον του Λόρδου Έλγιν (Λόρδου Βύρωνα «*Τα τραγούδια του για την Ελλάδα*», μτφρ. Στέφανος Μύρτας):

α) «*Εδώ, στην πέτρα τη βαριά, τώρα ας καθίσω μόνος·*

σε μαρμαρένιο κι άσειστον ακόμα στυλοβάτη,

εδώ που ο παντοδύναμος και διαλεχτός σου θρόνος

ήταν, του Κρόνου ως Ολύμπιε γιε, ψάχνοντας δώθε κάτι

πάντα κανείς απ' το κρυφό το μεγαλείο θα βρει.»

.....

β) «*Μ' απ' όλους όσους το Ναό κουρσέψαν κει ψηλά,*

όπου η Παλλάδα ίσαμε χτες λημέρευε μονάχη,

πονώντας και μη θέλοντας ν' αφήσει τα στερνά

της δύναμής της λείψανα· σαν ποια πατρίδα να 'χει

γραφτό ήταν ο υστερότερος στην φαύλην αρπαγή;

Καληδονία, κοκκίνισε, γιατί είχε μάνα εσένα.

Αγγλία, δόξα σου, που εσύ δεν είχες τέτοια γέννα,

τι δεν αγγίζει ελεύθερο παρά όποιος σκλαβοβγεί.

Και όμως εβιάσαν και έφεραν κάθε ιερό θλιμμένο

πα σε γιαλό πολύ καιρόν αποτροπιασμένο.»

.....

«Οι Πίκτοι να και σήμερα τι θε ν' αφήσουν χνάρια

περήφανα· ρημάγματα ναούς και Παρθενώνες,

που σεβαστήκαν Βάνδαλοι, Γότθοι, Τουρκιά κι αιώνες.

Ω της Αθήνας τα στερνά παντέρμα απομεινάρια!

Όσοι ν' αρπάξουν σκέφτηκαν απ' τη γαλάζια χώρα,

μοιάζει η καρδιά τους η στεγνή το στέρφο τους κεφάλι,

στους βράχους της πατρίδας τους που κόβουν τ' ακρογιάλι.

Και, ωιμέ, προστάτες αχαμνοί μπρος στους βωμούς της τώρα,

να, τα παιδιά της, που ο καημός της μάνας τους σπαράζει

τα σίδερά τους νιώθοντας με πιο πικρό μαράζι.»

.....

γ) *«Ω! είναι από πέτρα όποιος για σε δε νιώθει, ωραία Ελλάδα,*

ό,τι εραστής όπου θεωρεί μπρος του νεκρή ερωμένη,

κι αναίσθητη έχει την καρδιά που αβούρκωτη απομένει,

μετόπες, τείχη και βωμούς βλέποντας σκόνη, αράδα

να σου τα γδύνουν Βρετανοί, που θα 'πρεπε ταμένοι

να στέκουν φυλακάτορες στα λείψανα τεμένη.

Ανάθεμά τη τη στιγμή κουρσάροι που αρμενίζαν

απ' το νησί τους, κι έσκιζαν τα στήθη σου ξανά

τα πληγωμένα, αρπάζοντας να παν στα βορινά

και μισητά τους κλίματα, θεούς που ανατριχιάζαν.»

.....

2. ***«Η Κατάρα της Αθηνάς»***

Το δεύτερο ποίημα του Λόρδου Βύρωνα για την καταδίκη του Λόρδου Έλγιν αναφορικά με την βάρβαρη σύληση των Γλυπτών του Παρθενώνα είναι «*Η Κατάρα της Αθηνάς»*

. Γραμμένο την ίδια, σχεδόν, περίοδο μ’ εκείνη της γραφής του «*Προσκυνήματος του Τσάιλντ Χάρολντ*», το νεανικό αυτό ποίημα του Λόρδου Βύρωνα ήταν για χρόνια πολύ λιγότερο γνωστό, δυστυχώς με την «*συνέργεια*» των τότε «*υπευθύνων*» της ίδιας της Μεγάλης Βρετανίας. Ο Λόρδος Βύρων άρχισε να το γράφει πριν φύγει από την Αθήνα, το 1811, και το ολοκλήρωσε στο Λονδίνο. Λόγω του «*μένους*» του ποιητή κατά του Λόρδου Έλγιν καθώς και λόγω των σφοδρών επικρίσεών του κατά της Μεγάλης Βρετανίας γενικότερα, ορισμένοι φίλοι του τον παρακινούσαν να μην το δημοσιεύσει. Τελικά ο Λόρδος Βύρων πήρε την απόφαση και το δημοσίευσε, το 1812, σε λίγα αντίτυπα και το μοίρασε αρχικώς μόνο σε μερικούς οικείους και γνωστούς του, αντιμετωπίζοντας στην συνέχεια τις αντιδράσεις που επισημάνθηκαν αμέσως πιο πάνω. Τα τέσσερα αποσπάσματα της «Κ*ατάρας της Αθηνάς*», τα οποία παρατίθενται στην συνέχεια, επεξηγούν με πληρότητα το κατά τα ως άνω «*περιπετειώδες*» ιστορικό συγγραφής και δημοσίευσής της (μετάφραση Πάνος Καραγιώργος, 2018).

α)*«Ονειροπολώντας είχα για πολύ ’κει απομείνει,*
θεωρώντας τι απ’ τη δόξα την παλιά είχε απομείνει,
όταν, ξάφνου, εκεί μπροστά μου, μια γιγάντια θεότης,
η Παλλάδα, με σιμώνει πάνω εκεί, μεσ’ στο ναό της!»

.....

β) «*Ω θνητέ, – έτσι μου είπε – της ντροπής σου αυτό το χρώμα*
Βρετανός μου λέει να ’σαι, όνομα ευγενές ακόμα,
μέχρι χτες λαού, ελευθέρου, με ωραία πεπρωμένα,
τώρα περιφρονημένου, και ιδίως από μένα.
Η Παλλάδα πρώτος θα ’ναι της πατρίδας σου εχθρός·
την αιτία θες να μάθεις; – ιδέ τριγύρω σου και ’μπρος.
Νά, εγώ είδα πολέμους κι ερημώσεις να πληθαίνουν
κι άλλες τόσες τυραννίες να ανεβοκατεβαίνουν.
Τούρκου και Γότθων αντάμα γλίτωσα ’γω το κακό,
μα η χώρα σου μου στέλνει έναν κλέφτη πιο τρανό.
Κοίτα, άδειος ο ναός μου, κατοικία ρημαγμένη,
και στοχάσου τι μιζέρια είναι γύρω απλωμένη.
Τούτα ο Κέκροπας, κι εκείνα τα ’χε ο Περικλής στολίσει,
ο Αδριανός τις Μούσες για να τις παρηγορήσει,
και ευγνωμονώ και όσους το ναό μου έχουν χτίσει, –
μα ο Αλάριχος κι ο Έλγιν μ’ έχουν άγρια συλήσει.
Και σαν να ’πρεπε ο κόσμος το κατόρθωμα να μάθει,
τ’ όνομα το μισητό του πάει και στον ναό μου γράφει,
σα να νοιάστηκε η Παλλάδα να δοξάσει τ’ όνομά του,
κάτω η υπογραφή του, πάνω το κατόρθωμά του!
Κι ο απόγονος των Πίκτων είναι φημισμένος όσο
είν’ ο αρχηγός των Γότθων, πιθανόν και άλλο τόσο.
Ο Αλάριχος τα πάντα είχε άγρια καταστρέψει
με το δίκιο του πολέμου, μα ο Έλγιν για να κλέψει
όσα οι βάρβαροι αφήσαν, που ’τανε απ’ ό,τι εκείνος
είναι βάρβαρος πιο λίγο, γιατί το ’κανε ο Ελγίνος ;
Το ’κανε, όπως τη λεία παρατάει το λιοντάρι
και ακολουθεί ο λύκος ή ο τσάκαλος να πάρει
και να γλείψει κάποια σάρκα που απόμεινε ακόμα
απ’ του λέοντα ή του λύκου το αχόρταγο το στόμα.»

.....

γ) *«Κόρη του Διός, της λέω, γι' όνομα της Αλβιόνος,*
και σαν Βρετανός που είμαι, διαμαρτύρομαι εντόνως.
Μην κακίζεις την Αγγλία, Αθηνά! Απ' τη Σκωτία
ήτανε ο συλητής σου. – Κοίταξε τη Βοιωτία
από της Φυλής τους λόφους τους ωραίους κοίτα γύρω,
του νησιού μας Βοιωτία, μάθε, είναι η Σκωτία.
Και καλά το ξέρω ότι απ' αυτή τη νόθα χώρα
της Σοφίας η θεά μας δεν τιμήθηκε ως τώρα.
Χώρα άγονη, που η φύση απλοχέρα δεν εστάθη,
που τα σπέρματά της είναι όλα περιορισμένα
και που έμβλημά της έχει το ψηλό γαϊδουραγκάθι,
χώρα τσιγκουνιάς κι ομίχλης αλλά και της σοφιστείας,
που το μόνο προϊόν της είναι τα πηχτά σκοτάδια
κι οι τσιγκούνηδες κι αχρείοι που γυρίζουν σαν ρημάδια.»

.....

δ) *«Και στο τέλος, μεσ' στο τόσο το ανώνυμο το πλήθος,*
θα βρεθεί κάποιος διαβάτης που θα έχει λίγο ήθος·
λυπημένος, βλέποντάς τα, άφωνος θ' αγανακτήσει,
θα θαυμάσει τα κλεμμένα, μα τον κλέφτη θα μισήσει.
Ώ, καταραμένη να 'ναι η ζωή του και ο τάφος,
και οργή να συνοδεύει το ιερόσυλό του πάθος!
Τ' όνομά του η Ιστορία δίπλα σε 'κείνου θα γράψει
του τρελού, που της Εφέσου το ναό 'χε κατακάψει.
Κι η κατάρα μου πιο πέρα κι απ' τον τάφο του να πάει
Ο Ηρόστρατος κι ο Έλγιν σε σελίδες παραμένουν
που είναι στιγματισμένες και με στίχους όπου καίνε·
έτσι πάντα είναι γραμμένοι και οι δυό καταραμένοι,
μα ο δεύτερος πιο μαύρος απ' τον πρώτο θ' απομένει...»

.....

II. Ο σύγχρονος «*απόηχος*» της εκκωφαντικής «*κραυγής*» του Λόρδου Βύρωνα για την επιστροφή των Γλυπτών του Παρθενώνα

Επισημάνθηκε ευκρινώς, στο πλαίσιο της ανάλυσης που προηγήθηκε ότι ο Λόρδος Βύρων εκπροσώπησε, «*λόγω και έργω*», τον θαρραλέο «*αφέτη*» της «*εκκίνησης*» ενός μακρού αγώνα αντοχής τόσο για την urbi et orbi καταδίκη της «*ιερόσυλης*» κλοπής των Γλυπτών του Παρθενώνα από τον Λόρδο Έλγιν, όσο και για την τελική

επιστροφή τους στην αρχέγονη «*εστία*» τους. Αυτός ο «*αγώνας αντοχής*» έχει μέσα στα χρόνια προσλάβει, ακριβώς λόγω και της «*ακτινοβολίας*» του ρομαντισμού του Λόρδου Βύρωνα, διαστάσεις οι οποίες υπερβαίνουν κατά πολύ την αμέριστη στήριξη των Ελλήνων και του Ελληνικού Κράτους στην πορεία για μια τέτοια ιστορική διεκδίκηση. Και τούτο, διότι οι συμβολισμοί της εν προκειμένω πνευματικής -και όχι μόνο- ρομαντικής «*εξέγερσης*» του Λόρδου Βύρωνα έδωσαν, από τότε, στον αγώνα για την καταδίκη του Έλγιν και για την επιστροφή των Γλυπτών του Παρθενώνα εκεί που πολιτισμικώς ανήκουν πολυδιάστατες διεθνείς προεκτάσεις. Και οπωσδήποτε σε τέτοιο βαθμό, ώστε το ζήτημα της επιστροφής αυτής να έχει καταστεί μείζον διακύβευμα σε ό,τι αφορά την υπεράσπιση αυτού τούτου του Παγκόσμιου Πολιτισμού. Έτσι σήμερα δεν αμφιβάλλει σχεδόν κανείς -πλην βεβαίως του Βρετανικού Μουσείου, το οποίο δίνει απέλπιδα «*μάχη χαρακωμάτων*» προκειμένου να κρατήσει «*φυλακισμένα*» τα Γλυπτά του Παρθενώνα στους σκοτεινούς του θαλάμους, αναδεικνυόμενο ολοένα και περισσότερο σ' ευτελή «*κλεπταποδόχο*» της εγκληματικής «*λείας*» του Λόρδου Έλγιν- για το ότι η θέση των Γλυπτών του Παρθενώνα είναι στο Μουσείο της Ακρόπολης. Ένα Μουσείο το οποίο δημιουργήθηκε αποκλειστικώς για τον σκοπό αυτό, αφαιρώντας και το τελευταίο –αναμφιβόλως ανίσχυρο εξ υπαρχής- επιχείρημα του Βρετανικού Μουσείου, κατά το οποίο τα Γλυπτά του Παρθενώνα δεν μπορούσαν να επιστραφούν στην Ελλάδα αφού, «*δήθεν*», εκεί δεν υπήρχε γι' αυτά η αρμόζουσα στην απαστράπτουσα πολιτισμική αίγλη τους «*στέγη*». Σ' επίρρωση της εμβέλειας και της αποτελεσματικότητας αυτής της διεθνοποίησης της καταδίκης του εγκλήματος του Λόρδου Έλγιν και της υπεράσπισης της επιστροφής των Γλυπτών του Παρθενώνα, ιδίως χάρη στον αγώνα του Λόρδου Βύρωνα, παρατίθενται στην συνέχεια ορισμένα, άκρως αντιπροσωπευτικά, παραδείγματα αδιαμφι-σβήτητης εμπέδωσής της στην πράξη. Εμπέδωσης, η οποία μάλιστα επήλθε πολύ πριν επισυμβεί η εκ μέρους της Ελλάδας κρίσιμη καμπή για την διεκδίκηση των Γλυπτών του Παρθενώνα, το 1984, με «*ψυχή*» την «*οραματική*» Μελίνα Μερκούρη, υπό την ιδιότητά της ως Υπουργού Πολιτισμού. Και είναι άξιο ιδιαίτερης μνείας το γεγονός ότι τα ως άνω παραδείγματα «*ανατρέχουν*» στην περίοδο, η οποία ξεκινάει μέσα στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και φθάνει έως το τέλος της δεκαετίας του 1950. Με την απαραίτητη «*επισημείωση*», ότι τα επιχειρήματα τα στηριζόμενα επί των παραδειγμάτων αυτών πρέπει -κάτι το οποίο δεν έχει έως τώρα συμβεί στον αρμόζοντα βαθμό- να καταστούν, μ' επιμονή και διάρκεια, «*αιχμηρά βέλη*» άμεσης και πολυπρισματικής χρήσης στην «*φαρέτρα*» της επιχειρηματολογίας μας εναντίον της προκλητικής διαστρέβλωσης της αλήθειας εκ μέρους του Βρετανικού Μουσείου.

Α. Η κορυφαία «*μαρτυρία*» του Λόρδου Kenneth Clark

Μέσα στην δίνη του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου, και κατ' ακρίβεια το 1943, «*είδε το φως*» ένα εξαιρετικά σημαντικό γεγονός υπέρ των θέσεων της Ελλάδας για την επιστροφή των Γλυπτών του Παρθενώνα. Και μάλιστα ένα γεγονός, το οποίο προκλήθηκε από μια κορυφαία φυσιογνωμία της Μεγάλης Βρετανίας στον τομέα του Πολιτισμού. Εξ ού και η τάση της «*Γηραιάς Αλβιώνας*» να υποβαθμίζει έκτοτε «*επιμελώς*» την σημασία του, αφού στην περίπτωση αυτή τα «*πυρά*» εναντίον της στείρας αρνητικής στάσης του Βρετανικού Μουσείου ήταν, πέραν της μεγάλης διεθνούς πολιτισμικής τους εμβέλειας, τόσο περισσότερο «*επώδυνα*» όσο είχαν τον οξύτατο χαρακτήρα των «*φίλιων*».

1. Πραγματικά, το αίτημα της Ελλάδας για την επιστροφή των Γλυπτών του Παρθενώνα είχε, ήδη από το 1943, έναν «*απρόσμενο*» σύμμαχο στο πρόσωπο του Λόρδου Kenneth Clark, ο οποίος συγκαταλέγεται μεταξύ των σπουδαιότερων ιστορικών Τέχνης του 20ού αιώνα. Και ο οποίος, υπό την ιδιότητά του αυτή, μετείχε στην διοίκηση των σημαντικότερων σχετικών Βρετανικών Ιδρυμάτων. Πηγή, από την οποία προκύπτει η κατά τ' ανωτέρω «*συνηγορία*» του Λόρδου Kenneth Clark, είναι η μελέτη του James Stourton, «*Kenneth Clark, Life, Art and Civilization*» (εκδ. William Collins, London, 2017, σελ. 318). Σε αυτή την μελέτη καταγράφεται μια επιστολή του Λόρδου Kenneth Clark, με ημερομηνία 3 Σεπτεμβρίου 1943, προς τον Ιρλανδό ιστορικό Τέχνης Thomas Bodkin, η οποία φυλάσσεται στην Tate Gallery του Λονδίνου.
2. Άκρως ενδεικτικό της καταλυτικής πολιτισμικής βαρύτητας της προμνημονευόμενης επιστολής είναι το ακόλουθο απόσπασμα: «*Κατά τρόπο παράλογο, είμαι υπέρ της επιστροφής των Ελγινείων στην Ελλάδα. Όχι όμως για να επανατοποθετηθούν στον Παρθενώνα, αλλά για να εκτεθούν σ' ένα όμορφο κτίριο στην άκρη της Ακρόπολης, την κατασκευή του οποίου, νομίζω, θα έπρεπε να πληρώσει η Βρετανική Κυβέρνηση. Θα το έκανα για καθαρά συναισθηματικούς λόγους, ως έκφραση της υποχρέωσής μας στην Ελλάδα.*» *(Tate, 8212, 1-1-17*).
3. Όπως καθίσταται πρόδηλο από το ίδιο το περιεχόμενο της δήλωσης αυτής, η σημασία της για το δίκαιο του αιτήματος επιστροφής των Γλυπτών του Παρθενώνα στην αρχέγονη «*εστία*» τους αποκτά τόσο μεγαλύτερη «*βαρύτητα*», όσο ο Λόρδος Kenneth Clark όχι μόνο το στηρίζει απεριφράστως. Αλλά και αναδεικνύει, στον μέγιστο βαθμό, τις τεράστιες ευθύνες του Βρετανικού Μουσείου για την ανοχή του εγκλήματος του Λόρδου Έλγιν με το να προτείνει -μάλλον ως μια μορφή «*εξιλέωσης*»– την ανέγερση στην Αθήνα

του κατάλληλου Μουσείου για την «*στέγασή*» των Γλυπτών του Παρθενώνα μ' έξοδα της ίδιας της Βρετανικής Κυβέρνησης.

Β. Η συγκλονιστική «*αλληγορία*» του Rodin

Λίγα χρόνια μετά την προεκτεθείσα «*μαρτυρία*» του Λόρδου Kenneth Clark ήρθε να προστεθεί μια συγκλονιστική «*αλληγορία*», η οποία κατέστησε ακόμη πιο ηχηρό τον διεθνή αντίκτυπο υπέρ της επιστροφής των Γλυπτών του Παρθενώνα στην αρχαία «*εστία*» τους.

1. Αυτή την φορά ο πολιτισμικός χώρος, από τον οποίο εκπορεύθηκε η νέα «*συνηγορία*» υπέρ του αγώνα της Ελλάδας και εναντίον της πάγιας άρνησης του Βρετανικού Μουσείου ν' «*αποκηρύξει*» το έγκλημα του Λόρδου Έλγιν, ήταν εκείνος της Γαλλίας. Και εκφραστής της ήταν ένας Γάλλος γλύπτης, ο οποίος άφησε το «*αποτύπωμά*» του βαθιά στην γλυπτική του 20ού αιώνα, ο François Auguste René Rodin.
2. Την ανάδειξη της «*αλληγορίας*» αυτής του Rodin την οφείλουμε στον μεγάλο ποιητή μας Άγγελο Σικελιανό. Με τον οποίο ο Rodin φαίνεται να διατηρούσε, για ένα χρονικό διάστημα τουλάχιστον, μια γόνιμη πνευματική επικοινωνία. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο ο Άγγελος Σικελιανός «*καταγράφει*», στο δοκίμιό του «*Η διδασκαλία της Εκάβης*» -που συμπεριλαμβάνεται στο βιβλίο του «*Πεζός Λόγος*», Δ΄ (εκδ. Ίκαρος, Αθήνα, 1951, 1983)- την εξής δήλωση του Rodin, όπως ο τελευταίος του την κοινοποίησε ύστερα από μια επίσκεψή του στο Βρετανικό Μουσείο και μπροστά στην «*θέα*» των «*φυλακισμένων*» Φειδιακών γλυπτών: «*Όλα τα ηλεκτρικά φώτα δεν θα τα εμποδίσουν ν' αποζητούν αδιάκοπα το γλυκό φως του Ομήρου*».

Γ. Ο πολιτισμικός «*ύμνος*» του André Malraux για τον Παρθενώνα ως «*λίκνο*» των Γλυπτών που τον «*κοσμούσαν*» μέσα στους αιώνες

Το πνεύμα του Λόρδου Βύρωνα για τα Γλυπτά του Παρθενώνα «*πλανιέται*», χωρίς αμφιβολία, και στις σκέψεις που διατύπωσε ο André Malraux, όταν ως Υπουργός Πολιτισμού της Γαλλικής Δημοκρατίας εκφώνησε τον μνημειώδη λόγο του κατά την πρώτη φωταγώγηση της Ακρόπολης, στις 28 Μαΐου 1959. Και μάλιστα στον ίδιο ακριβώς χώρο όπου συντελέσθηκε, σχεδόν ενάμιση αιώνα πριν, το έγκλημα του Λόρδου Έλγιν.

1. Μελετώντας προσεκτικά το σύνολο της ομιλίας αυτής, ο αναγνώστης εύκολα αντιλαμβάνεται ότι ο André Malraux αρχίζει επιχειρηματολογώντας από την ίδια αφετηρία, από την οποία «*εκπορεύθηκε*», «*εκ γενετής*», η τεκμηρίωση της βασιμότητας του αγώνα της Ελλάδας για τα Γλυπτά του Παρθενώνα, μ' «*εδραίο*

» στήριγμα και την κατά τ' ανωτέρω ποίηση του Λόρδου Βύρωνα. Δηλαδή από το ότι είναι παγκοσμίως αποδεκτό πως τα Γλυπτά αυτά ανήκουν, «*δικαιωματικώς*» από πολιτισμική έποψη, στον Παρθενώνα και στα Μνημεία του. Και τούτο διότι χωρίς τα Γλυπτά αυτά ο Παρθενώνας, βαριά λαβωμένος -«*ακρωτη-ριασμένος*», όπως σημειώθηκε και πιο πριν- από μιαν «*ιερόσυλη*» πράξη βανδαλισμού και λεηλασίας, η οποία καλύπτεται εδώ και πάνω από δύο αιώνες από την «*λεοντή*» μιας δήθεν «*αρχαιολατρίας*» που πλήττει ευθέως την Παγκόσμια Πολιτιστική Κληρονομιά, δεν μπορεί να συμβολίσει και, επέκεινα, να εκπέμψει προς την Ανθρωπότητα το αιώνιο, αειθαλές και μοναδικό πολιτισμικό μήνυμα που του αναλογεί.

2. Τα επόμενα τρία αποσπάσματα δίνουν, με χαρακτηριστική καθαρότητα, το «*στίγμα*» της ως προς τούτο σκέψης του André Malraux (μετ. της Βάσως Μέντζου, στο βιβλίο του Τάκη Θεοδωρόπουλου «*Μαλρώ: Οι μεταμορφώσεις της κρυφής Ελλάδας», έκδ. του Γαλλικού Ινστιτούτου Αθηνών, Κέντρο Λογοτεχνικής Μετάφρασης, Αθήνα, 1996, σελ. 9 επ.*):

α) Ξεκινώντας την ομιλία του ο André Malraux είχε επισημάνει, βασιζόμενος στην παγκόσμια πολιτισμική εμβέλεια του Παρθενώνα και στα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα, με τα οποία πλέον το κατά τον Θουκυδίδη μήνυμα-έκκληση του Περικλέους μπορεί να εκπέμπεται σε ολόκληρη την Ανθρωπότητα: «*Ο πρώτος παγκόσμιος πολιτισμός άρχισε*».

β) Και αμέσως στην συνέχεια ο André Malraux, με την imperatoria brevitas που χαρακτήριζε τον λόγο του, «*αποθεώνει*» την μοναδικότητα του, αναλλοίωτου στους αιώνες και πανανθρώπινου, μηνύματος του Παρθενώνα με τις εξής φράσεις: «*Μέσω αυτού του πολιτισμού και προς δόξαν του φωταγωγείται η Ακρόπολη, η οποία καλείται να απαντήσει σε ερωτήματα που κανείς άλλος πολιτισμός δεν έθεσε. Το πνεύμα της Ελλάδας εμφανίστηκε αρκετές φορές στον κόσμο, δεν ήταν όμως πάντοτε το ίδιο. Ήταν λαμπρό στην Αναγέννηση, πόσο μάλλον που η Αναγέννηση πολύ λίγο γνώριζε την Ασία˙ είναι εξίσου λαμπρό και συνταρακτικό σήμερα, που γνωρίζουμε την Ασία. Σε λίγο καιρό, θεάματα όπως αυτό θα ζωντανέψουν τα μνημεία της Αιγύπτου και της Ινδίας, θα δώσουν φωνή στα φαντάσματα όλων των στοιχειωμένων τόπων. Η Ακρόπολη όμως είναι ο μοναδικός τόπος του κόσμου που κατοικείται ταυτόχρονα από το πνεύμα και από το θάρρος*».

γ) Τέλος, λίγο πιο κάτω ο André Malraux συμπυκνώνει, μέσω του μηνύματος του Παρθενώνα, την ουσία του Αρχαίου Ελληνικού Πολιτισμού ως συστατικού στοιχείου του διαχρονικού Παγκόσμιου Πολιτισμού ως εξής: «*Δεν θα πάψουμε ποτέ να το διακηρύσσουμε: Ό,τι σημαίνει για μας η τόσο συγκεχυμένη λέξη παιδεία –το σύνολο των έργων της τέχνης και του πνεύματος- η Ελλάδα το μετέτρεψε, προς δόξαν της, σε μείζον μέσον διαπαιδαγώγησης του ανθρώπου. Είναι ο πρώτος*

πολιτισμός χωρίς ιερό βιβλίο, όπου η λέξη ευφυΐα σήμαινε να θέτεις ερωτήματα. Ερωτήματα που έμελλε να γεννήσουν την κατάκτηση του κόσμου από το πνεύμα, της μοίρας από την τραγωδία, του θείου από την τέχνη και τον άνθρωπο».

Επίλογος

Η κατά τα προεκτεθέντα εντυπωσιακή πολιτισμική «*παρακαταθήκη*» του ρομαντισμού του Λόρδου Βύρωνα υπέρ της επίτευξης του στόχου της επανένωσης των Γλυπτών του Παρθενώνα και της όσο το δυνατόν εξάλειψης των επιπτώσεων από την «*ιερόσυλη*» κλοπή του Λόρδου Έλγιν είναι, και μάλιστα διαχρονικώς, αναντιρρήτως πολύτιμη και πολλαπλώς διδακτική. Πολύτιμη, διότι αναδεικνύεται μέσα στον χρόνο σχεδόν αναντικατάστατη αναφορικά και με την ευόδωση του αγώνα για την υπεράσπιση αυτού τούτου του Παρθενώνα, ως κορυφαίου Μνημείου της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς και ως εξίσου κορυφαίου συμβόλου του Παγκόσμιου Πολιτισμού εν γένει. Και διδακτική -και δη πολλαπλώς- επειδή πέραν των άλλων «*φωτίζει*», με «*ανέφελη*» καθαρότητα, τον δρόμο για την κατά τ' ανωτέρω αποτελεσματική υπεράσπιση η οποία πρέπει να επιδιωχθεί, με συνέπεια και δίχως αλυσιτελείς ή και επικίνδυνες υποχωρήσεις και υπαναχωρήσεις, έως την τελική δικαίωση.

Α. Μπορεί να έχουν περάσει πολλές δεκαετίες από την συντέλεση του ειδεχθούς πολιτισμικού εγκλήματος του Λόρδου Έλγιν και από την έναρξη του ιστορικού εγχειρήματος -με αφετηρία έμπνευσης, όπως επανειλημμένως επισημάνθηκε προηγουμένως, την ποίηση του Λόρδου Βύρωνα- για την επιστροφή και την επανένωση των Γλυπτών του Παρθενώνα. Όπως όμως όλα δείχνουν, αυτή η «*μάχη διαρκείας*» δεν είναι, κατ' ουδένα τρόπο, μια μάταιη προσπάθεια, μια «*πορεία στην έρημο*» που αναλώνεται στον εντοπισμό «*αντικατοπτρισμών*». Ίσως, βεβαίως, αυτή να είναι η εντύπωση, την οποία με πρωτόγνωρη εμμονή προσπαθεί να καλλιεργήσει το Βρετανικό Μουσείο και την οποία ενισχύει, τεχνηέντως, όσο η προοπτική της επικράτησής της «*θολώνει*» στον διεθνή ορίζοντα. Στην πραγματικότητα, όλα δείχνουν πως το Βρετανικό Μουσείο χάνει συνεχώς «*έδαφος*» και απομονώνεται όχι μόνο διεθνώς, αλλά και μέσα στην ίδια την Μεγάλη Βρετανία. Η στάση ακόμη και κορυφαίων εκπροσώπων του Τύπου στην Μεγάλη Βρετανία το αποδεικνύει μ' έμφαση, ενώ η επινόηση ολοένα και περισσότερο ευτελών επιχειρημάτων από την πλευρά του Βρετανικού Μουσείου πρέπει να εκληφθεί και να ερμηνευθεί ως σύμπτωμα «*πανικού*» των «*υπευθύνων*» του μπροστά στην γενικευόμενη διεθνή κατακραυγή. Με βάση τα δεδομένα αυτά θα συνιστούσε αδιανόητη αλλά ανεπίτρεπτη οπισθοδρόμηση από την πλευρά της Ελλάδας η υιοθέτηση μιας τακτικής «*συμβιβασμού*» με το Βρετανικό Μουσείο -δήθεν ως δείγμα «*ρεαλισμού*»– υπό το κράτος της επώδυνης

ψευδαίσθησης ότι, στην σκληρή και κυνική διεθνώς εποχή μας, επίτευξη μεγάλων στόχων δεν νοείται δίχως συμβιβασμούς!

Β. Τέτοιοι λοιπόν συμβιβασμοί από την πλευρά της Ελλάδας δεν είναι νοητοί και λόγω του ότι η ισχύς, θεσμική και πολιτική, των επιχειρημάτων που διαθέτει για την επίτευξη του στόχου της επιστροφής των Γλυπτών του Παρθενώνα είναι εντυπωσιακή, κάτι το οποίο εμπεδώνεται ως πεποίθηση και διεθνώς, προϊόντος του χρόνου. Έτσι στο Βρετανικό Μουσείο μένει χαραγμένο, ανεξίτηλα, το «*στίγμα*» του «*κλεπταποδόχου*» των «*σπαραγμάτων*» του Παρθενώνα που σύλησε με βέβηλο τρόπο ο Λόρδος Έλγιν. «Σ*τίγμα*» το οποίο η Ελλάδα πρέπει ν' αναδεικνύει και να καταγγέλλει αδιαλείπτως, urbi et orbi. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο κάνοντας, δήθεν, κάποιες «*υποχωρήσεις*» τα τελευταία χρόνια, το Βρετανικό Μουσείο πρότεινε στην Ελλάδα την για ορισμένο χρόνο επιστροφή των Γλυπτών του Παρθενώνα στην αρχέγονη «*εστία*» τους με κάποια μορφή «*δανεισμού*». Όμως κάθε προσφυγή σε οιαδήποτε μέθοδο δανεισμού πρέπει να θεωρείται, άνευ άλλου τινός, απορριπτέα από Ελληνικής πλευράς. Και τούτο διότι κατά βάθος πρόκειται, και δη οφθαλμοφανώς, για μια κακοστημένη παγίδα του Βρετανικού Μουσείου στο πλαίσιο της επιδίωξής του να «*ξεπλύνει*» τελικώς το πολιτισμικό ανοσιούργημα του Λόρδου Έλγιν και την δική του μακροχρόνια, εξίσου πολιτισμικώς καταδικαστέα, ανοχή και συγκάλυψη. Επομένως, αποδοχή οιασδήποτε μεθόδου και πρακτικής δανεισμού των Γλυπτών του Παρθενώνα με «*δανειολήπτη*» την Ελλάδα θα σήμαινε, κατ' ουσία, προηγούμενη αποδοχή εκ μέρους της ότι το Βρετανικό Μουσείο είναι και θα είναι στο διηνεκές «*νόμιμος κύριος*», «*απαλλαγμένος*» εφεξής από τις βαρύτατες ευθύνες του για την συγκάλυψη του εγκλήματος του Λόρδου Έλγιν. Οπότε η μόνη πρέπουσα απάντηση της Ελλάδας σε τέτοιες μεθοδεύσεις είναι η, χωρίς περιστροφές και «*δεύτερες σκέψεις*», άνευ όρων απόρριψή τους, καθώς και η «*προτροπή*» προς το Βρετανικό Μουσείο να διαβάσει καλά τον ακόλουθο στίχο από τον «*Άξιον Εστί*» («*Προφητικόν*») του Οδυσσέα Ελύτη: «*Χρόνους πολλούς μετά την Αμαρτία που την είπανε Αρετή μέσα στις εκκλησίες και την ευλόγησαν.....*» **»**